

Česká zemědělská univerzita v Praze

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Bakalářská práce

Prevence užívání návykových látek na střední škole

Autor: Jana Božková

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jana Božková

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Prevence užívání návykových látek na střední škole

Název anglicky

Prevention of using drugs at high school

V PRAZE

Cíle práce

Cílem práce je podrobně prozkoumat problematiku užívání (zneužívání) návykových látek žáky střední školy a navrhnout vhodná preventivní opatření k zmírnění užívání.

Metodika

1. Studium vybrané problematiky v dostupných informačních zdrojích a průběžné konzultace s vedoucí práce.
2. Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek.
3. Vymezení předmětu: interpretovat problematiku užívání návykových látek (se zaměřením na kouření), popsat právní úpravu a školní předpisy v dotčené problematice. Na základě dotazníkového šetření se svolením ředitele střední školy oslovit žáky a interpretovat závěry šetření. Ze zjištěných výsledků dále navrhnout preventivní opatření na škole.
4. Vyvození závěru, soupis literatury, korekce formálních a stylistických náležitostí.
5. Harmonogram zpracování: Kompletní pracovní verzi práce odevzdat vedoucí práce do konce února 2018.
Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do konce března 2018.

V Praze dne 15. 02. 2017

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní bakalářské práce.

Klíčová slova

užívání návykových látek, problematika kouření tabáku, právní úprava, žáci, střední škola

Doporučené zdroje informací

- DVOŘÁK, Dušan a KALINA, Kamil. Metodika vzdělávacích programů prevence drogových závislostí a prevence HIV/AIDS. Praha: Filia, 1995. 113 s. Filia; sv. 1. ISBN 80-901966-0-8.
- NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav a PERNICOVÁ, Hana. Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a na středních školách: příručka pro pedagogy. Praha: Sportpropag pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1996. 156 s. ISBN 80-260-3877-0.
- NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav a PERNICOVÁ, Hana. Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí: časná a krátká intervence. Praha: Sportpropag pro Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 1998. 104 s. ISBN 80-260-3876-2.
- NEŠPOR, Karel. Návykové látky – romantické období končí. Praha: Sportpropag pro sdružení Rodiče pro drogám, 1995. 48 s.
- STEL, Jaap van der, ed. et al. Příručka prevence alkoholu, drog a tabáku: jak usnadnit život pracovníkům primární prevence. [Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2005?]. 173 s. ISBN 90-74037-08-9.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

V Praze dne 15. 02. 2017

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

"Prevence návykových látek na Střední škole"

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědoma, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou.

V Praze dne 14. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Lucii Smékalové, Ph.D. et Ph.D., za odborné vedení, poskytnutí rad a materiálových podkladů k práci, řediteli Střední školy automobilní a informatiky Ing. Milanovi Vorlovi za poskytnutí materiálových podkladů k práci a umožnění provedení průzkumu týkajícího se problematiky kouření tabáku na Střední škole.

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku prevence kouření tabáku na Střední škole.

Cílem průzkumu je zjistit způsob vedení "boje" proti kouření, použití právních norem. Jestli existující právní normy, které řeší problematiku kouření na Střední škole, jsou tyto právní normy dodržovány, zda jsou omezení dostatečná nebo je potřeba zvýšit intenzitu boje proti tabákové závislosti.

Průzkumné šetření zkoumá problematiku kouření na konkrétním pracovišti. Dopad kouření na práci, stav povědomí o problematice a právní úpravě kouření na tomto vybraném pracovišti, do jaké míry je tato právní úprava respektována a dodržována a jaká je s ní spokojenost.

Klíčová slova:

užívání návykových látek, žáci, Střední škola, problematika kouření tabáku, právní úprava

Prevention of using drugs at high school

Summary

This bachelor's thesis focuses on the prevention of tobacco smoking at secondary school.

The aim of the research is to identify the means of the fight against smoking, and applying responding legal norms. It explores the existence of legal norms dealing with smoking at secondary school, looks into the regulatory compliance and the sufficiency of the restrictions. It assesses the need for enhancing the fight against tobacco addiction.

The quantitative research shows tobacco use in the specific workplace, the impact of smoking on work, the awareness of the issue and of the legal regulations in the workplace, the extent of compliance with the arrangements and the level of contentment.

Keywords:

Substance abuse; pupils; secondary school; tobacco smoking; legal regulation

OBSAH

ÚVOD	9
1 Cíl a metodika.....	11
2 Závislost na tabáku	12
2.1 Nikotin.....	13
2.2 Ostatní toxické složky	14
2.3 Rozdělení kuřáků	14
3 Důsledky kouření	16
3.1 Historie kouření tabáků	16
3.2 Zdravotní důsledky.....	17
3.3 Společenské důsledky	18
3.4 Školní důsledky	19
4 Právní úprava na Střední škole	20
4.1 Základní normativní akty	20
4.2 Postup školy při výskytu podezřelé látky.....	21
5 Střední škola automobilní a informatiky	22
5.1 Vznik a obory	22
5.2 Vliv kouření na žáky střední školy.....	24
5.3 Základní normativní akty na škole	25
6 Průzkumné šetření	26
7 Design průzkumu	27
8 Průzkumné otázky	28
8. 1 Volba metody průzkumu a techniky získání dat	28
8. 2 Dotazníkové šetření.....	29
9 Cílová skupina	31
10 Interpretace dat	32
11 Závěr průzkumného šetření a návrh doporučení	42
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
SEZNAM PŘÍLOH	45
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Současná doba přináší nové přístupy k životu jedinců. Dochází ke změnám v žebříčku životních hodnot jak jedince, tak i celé společnosti. Přestože peníze a materiální zabezpečení zaujímají pravděpodobně stále více a více významnější složkou lidského snažení, tak společnost začíná uznávat také jiné hodnoty.

I vzhledem k vyššímu pracovnímu vytížení jednotlivců, což je trendem dnešní doby, je jednou z nejdůležitějších životních hodnot starost o lidské zdraví. V moderním a uspěchaném světě si začíná stále více lidí toto uvědomovat a preferovat zdravější způsob života. Ten spočívá např. ve zdravé výživě, omezování závislostí, vyhýbání se stresu a fyzicky aktivním způsobem života.

Dostupnost různých druhů návykových látek v návaznosti na velkou toleranci ve společnosti ztěžuje úspěšnost v boji se závislostmi a nahrává jejich masovému zneužívání.

Užívání tabáku a tabákových výrobků mladistvými osobami je společensky tolerováno, ale zvyšuje se míra opatření pro eliminaci negativních důsledků a zdravotních rizik kouření tabáku formou legitimních omezení zákona, proto bylo pro zpracování práce vybráno předložené téma: „Kouření na Střední škole“. Pracuji jako vedoucí sekretariátu ředitele školy na Střední škole automobilní a informatiky, příspěvkové organizace zřízená Magistrátem hlavního města Prahy. Hlavním cílem je ochrana zdraví a fyzická kondice je základním předpokladem k úspěšnému plnění úkolů, proto je kouření vysokým rizikovým faktorem pro oba tyto důležité předpoklady.

Bakalářská práce se v teoretické části věnuje existujícím právním normám v České republice, které upravují problematické nakládání a legální zneužívání vysoce návykové látky, kterou bezesporu představuje právě nikotin aplikovaný kouřením tabákových produktů. Cílem práce je ukázat, zda a jak, jsou realizovaná omezující opatření školy, zda-li jsou dostatečná, anebo je potřeba se touto problematikou více zabývat a zvýšit intenzitu boje proti riziku tabákové závislosti.

Praktická část práce zkoumá problematiku kouření na místech veřejnosti přístupných, na škole a na odloučeném pracovišti, a to nastavená opatření, které ukládá existující právní úprava a rovněž i dopad kouření tabákových výrobků na studium a práci. Z výsledků provedeného průzkumného šetření praktické části byly získány údaje

o povědomí žáků střední školy studijních oborů ukončených maturitní zkouškou a žáků učebních oborů ukončených výučním listem o stávající právní úpravě kouření, zákazu kouření na škole a na odloučených pracovištích, zároveň do jaké míry je tato právní úprava respektována, dodržována a jaká je s ní spokojenost.

1 Cíl a metodika

Cílem práce je podrobně prozkoumat problematiku užívání (zneužívání) návykových látek žáky střední školy a navrhnout vhodná preventivní opatření k zmírnění užívání.

Interpretovat problematiku užívání návykových látek (se zaměřením na kouření), popsat právní úpravu a školní předpisy v dotčené problematice. Na základě dotazníkového šetření se svolením ředitele střední školy oslovit žáky a interpretovat závěry šetření. Ze zjištěných výsledků dále navrhnout preventivní opatření na škole.

2 Závislost na tabáku

Závislost je nekontrolované nutkání opakovat své chování, bez ohledu na jeho důsledky. Jejími rysy je snížené sebeovládání vůči psychoaktivní látce a velká chuť na tuto látku. Projevuje se zvyšováním tolerance k psychoaktivní látce a abstinenčními příznaky po jejím vysazení. Závislost může také vznikat vlivem pocitu úlevy. Většina látek nebo chování, které přímo způsobují pocit úlevy či potěšení, je pro vznik závislosti velmi riziková. Z formálního hlediska je závislostí to, co odpovídá definici závislosti. Definicí závislosti však existuje celá řada.

Nešpor (1995, s. 48) ve svém díle uvádí následující definici závislosti dle Mezinárodní klasifikace nemocí, která zní : *„Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje.“*

Závislost na tabáku se dělí na dvě části a to:

1. Psychosociální
 - je jedno jakou cigaretu kouří,
2. Fyzickou
 - závislost na nikotinu,
 - chutná,
 - poskytuje příjemný pocit,
 - silnější než psychosociální.

Psychosociální závislost na tabáku jako jev, který bezprostředně nesouvisí s chemickým složením cigaret, ale jako potřeba v určité situaci nebo společnosti mít v ruce cigaretu, respektive manipulovat s ním. Je to závislost na cigaretě jako takové (předmět). Vzniká po určité době, kdy se kuřák s cigaretou „szil“. Cigaretu má spojenou s určitými rituály a jejich nedodržení (například ranní káva nebo odpočinek u televize bez cigarety) mu působí obtíže. Pro názornost průměrný kuřák vykouří denně 30 cigaret denně, výpočet je za 10 let, během nich si 110 000 krát zapálil. 110 000 krát vyndal cigaretu z krabičky, 110 000 si připálil, 110 000 krát pozoroval stoupající kouř z cigarety (Poradna – Závislost na tabáku, 2017).

Kouření je tedy naučené chování, které si kuřák několikrát denně procvičuje. Začíná závislostí psychosociální, po určité době se přidává závislost fyzická (drogová).

Druhou fází závislosti, která se projevuje v souvislosti s kouřením tabáku je závislost fyzická, kdy nejen mysl, ale i tělo pociťuje potřebu nikotinu.

V tabákovém kouři vdechujeme nebezpečné škodliviny, kterých cigaretový kouř obsahuje více než 4000. Každá látka či sloučenina způsobí jinak, proto je dělíme na následující typy: toxické, dráždivé, kancerogenní a kokancerogenní. Princip závislosti na tabáku autor uvádí: *...fyzická (drogová) závislost na nikotinu se objeví u většiny kuřáků (60 - 80 %), snadnost jejího vzniku je dána stavbou receptorů v mozku, je asi z 50 % dědičná. Nikotin je klasická droga, podobná heroinu, amfetaminu, kokainu či jiným drogám. Proto je obtížné se jí zbavit. Obecně lze říci, že na nikotinu je závislý ten kuřák, který kouří nejméně 10-15 cigaret denně a první si zapaluje do hodiny od probuzení* (Výchova ke zdraví - Tabák, 2017).

2.1 Nikotin

Nikotin patří mezi návykové látky. Definovat návykovou látku je velmi složité, neboť existuje celá řada nejrůznějších definicí toho pojmu. Podle zákona č. 167/ 1998 Sb. o návykových a psychotropních látkách a jedech, ve kterém jsou akcentovány i mezinárodní úmluvy o návykových a psychotropních látkách. Naprostá většina pravidelných kuřáků je závislá na nikotinu. Závislost na nikotinu však nemusí vzniknout u každého kuřáka. Existují i takoví, kteří kouří celý život jen příležitostně, ale těch je menšina. Nikotin je bezbarvý alkaloid, který se získává z listu tabáku.

Je jeden z nejnávykovějších drog. Do mozku se jako stimulant dostane během 7 sekund. Centrální nervovou soustavu utlumuje, patří mezi prudké jedy. Zajímavou definici uvádí Skála (1988, s. 126) „...psychotropní složka tabáku patří mezi látky, které zaviňují prototyp procesu závislosti. Podobá se všem zneužívaným látkám, o kterých lidé soudí, že se jich mohou kdykoliv vzdát.“

Dalším autorem, který nikotin považuje za vzorovou drogu, která je všeobecně přijata a oblíbená je Riesel (1999, s. 23), který uvádí, že: „...nikotin je přímo vzorovou drogou. Je toxický, má psychotropní účinky a je návykový. Nikotin je prudký jed, téměř jako cyankáli. K smrtelné otravě stačí 50 mg látky. To je množství obsažené v 1 cigaretě. Z ní se při kouření vstřebávají pouze 2 mg nikotinu, z doutníků ale 10 mg. Tzv. šlukováním cigaret (vdechováním

kouře) se množství vstřebávaného nikotinu zvyšuje až 8 x, při pití odvaru z tabáku je vstřebávání rovněž o mnoho vyšší. “

Smrtelná dávka se projevuje bledostí, bolestí hlavy, nutkáním ke zvracení, studeným potem. Nejčastěji tuto otravu si způsobují kuřáci začátečníci. Organismus si na dávkování nikotinu rychle zvyká. Každý člověk má ve svém mozku určité množství nikotinových receptorů. Jejich počet se mění vlivem kouření a kuřák závislý na nikotinu jich má výrazně větší počet, než nekuřák.

Nikotin svým působením ovlivňuje náladu a chování kuřáka. Podporuje jeho motivaci ke kuřáckému životnímu stylu a k zapálení si další cigarety. Působí především v lidském mozku, ale stejně tak i v ostatních částech lidského těla (Kouření poškozuje mozek a psychiku - Aktuálně, 2017).

2.2 Ostatní toxické složky

K ostatním toxickým látkám patří:

Kysličník uhelnatý – váže se na červené krvinky a tím zbraňuje přenos kyslíku ke tkáním organismu.

Arzenik – se do tabáku dostává postřiky při pěstování.

Další látky jsou látky dráždivé. Látky dráždivé – jsou početné a chemicky rozdílné např. metanol, aceton, akrolein, těkavé a netěkavé mastné kyseliny. Vyvolávají chronické záněty dýchacích cest, snižuje aktivitu řasinkového epitelu tím vytvářejí vhodné podmínky pro vznik nádorových a nenádorových onemocnění dýchacího ústrojí.

Neméně důležité karcinogenní látky. Karcinogeny – polycyklické aromatické uhlovodíky. Nejdůležitější je benzpyren, který je karcinogenní.

Kokarcinogeny – samy nemají schopnost vytvořit podmínky pro nádorový růst, jejich přítomnost podporuje účinnost vlastních karcinogenů (Kouření poškozuje mozek a psychiku - Aktuálně, 2017).

2.3 Rozdělení kuřáků

Pro potřeby práce je užitečné charakterizovat základní rozdělení kuřáků, tedy osob závislých na nikotinu, jak bylo popsáno v kapitole 2.1 Na základě rozdělení, lze charakterizovat konzumenty nikotinu do následujících skupin.

- a) *Příležitostní* – kouří do 5-ti cigaret denně a „nešlukují“. Účinek cigarety oceňují, sami si je kupují, svou cigaretu kouří po práci, po jídle, v klidu.
- b) *Nekupující* – se podobají alfa kuřákům, avšak s jedním rozdílem – nabízenou cigaretu rádi přijmou, sami si však cigarety nekupují.
- c) *Návykovi* – kouří více než 10 cigaret a „šlukují“. Jejich gama období je přechodné, tzn., že jen po určitou řadu let mají z kouření požitky větší, než je velikost škody na zdraví
- d) *Toxikomané* – jsou kuřáci, kteří kouří, protože musí. Jsou na cigaretě, resp. nikotinu v ní obsaženém, závislí. Jestliže hladina nikotinu je v krvi nízká, trpí, prožívají odvykací příznaky, a proto zapalují jednu po druhé Skála (1988, s. 128).

3 Důsledky kouření

3.1 Historie kouření tabáků

V dávných dobách byly tabáku připisovány nadpřirozené a léčivé účinky, což vedlo k jeho dalšímu rozmachu přesto, že jeho kuřáci byli neustále pronásledováni. Přes pronásledování kuřáků byli i ve vyšších společenských kruzích jedinci, kteří se snažili svým výzkumem prokázat zázračné léčivé schopnosti tabáku (Kouření poškozuje mozek a psychiku - Aktuálně, 2017).

Kolem r. 1565, za panování královny Alžběty, se dostal tabák z Portugalska a Francie do Anglie. Během 17. století se pak kouření rozšířilo po celé Evropě.

Tabák, který v Evropě zcela zdomácněl, měl nejen své příznivce, ale i své odpůrce. V Čechách se kouření značně rozmohlo po třicetileté válce. Kouřili muži, ženy i děti, kouřilo se všude, například i v kostele. Anglický král Jakub I byl první odpůrce kouření. Ve svém díle uvádí Novák (1980, s. 10) „...záhy začal vyznavače kouření stíhat a trestat. V roce 1603 vydal jednu z prvních knížek proti kouření, která byla napsána latinsky a tím tedy určena více méně jen pro vzdělanější vrstvy.“

Přes tvrdé mocenské zásahy se kouření tabáku nepodařilo vymýtit. Přestože kouření bylo prohlášeno za smrtelný hřích, přehnala se kuřácká vlna celým světem. Hlasy proti kouření pomalu umlkaly. A nakonec tabák zvítězil, zvláště když vládnoucí kruhy přišly na to, že se na tabákové vášni dají vydělat pěkné peníze. Napoleon ustanovil ve Francii státní monopol na hospodaření s tabákem, který se stal zdrojem vysokých státních příjmů. Francouzský příklad nezůstal bez následků, a tak je dnes tabák nejen drogou nejrozšířenější, ale i státem oficiálně tolerovanou a podporovanou. Poškození zdraví v pracovních vztazích. (České dráhy, 2017). Dnes je známo asi 60 druhů rostlin rodu *Nicotiana*, které se nyní pěstují na všech světadílech. Většina druhů se pěstuje jen jako rostliny okrasné. Ke zpracování v tabákovém průmyslu je využit zanedbatelný počet druhů. Poškození zdraví v pracovních vztazích. (České dráhy, 2017).

Od počátku mnozí lékaři intuitivně tušili, že kouření poškozuje zdraví, jejich domněnky avšak nebyly nijak podloženy. Mezníkem vědomosti o škodlivosti kouření v nové době se stal rok 1964, kdy hlavní lékař Spojených států amerických vydal „Surgeon General’s Report on Smoking and Health“, kde bylo poprvé shrnuto stanovisko všech lékařů a badatelů ze všech

do té doby známých výzkumných prací a kdy byl učiněn závěr: kouření škodí zdraví (Princip závislosti na tabáku - Moje rodina, 2017).

O několik let později formulovala podobné stanovisko ke kouření Světová zdravotnická organizace a vyzvala členské státy, aby provedly účinná opatření směřující k omezování kuřáctví.

Boj proti užívání tabáku se překrývá s dobou jeho objevení. Snaha o omezení kouření tabáku se stala prioritou ve všech moderních společnostech, ale vzhledem k vysoké společenské toleranci této návykové látky, její oblíbenosti a snadné dosažitelnosti není příliš účinná. Předstíraný boj proti kouření tabáku nepřináší potřebný efekt, vzhledem k ekonomickému přínosu toho průmyslového odvětví nejen pěstitelům a výrobcům tabáku, ale především pak svým výrazným finančním přínosem do státních pokladen (Princip závislosti na tabáku Moje rodina, 2017).

3.2 Zdravotní důsledky

Není pochyb o tom, že kouření cigaret způsobuje vážné zdravotní problémy. Vzhledem k rozšířenosti kouření by jakékoliv účinné preventivní opatření, v souvislosti s touto problematikou mělo zásadní význam na zdraví velkého počtu lidí. Nebezpečí kouření je všeobecně známo, ale stále podceňováno. Většina kuřáků si není ani po několika letech vědoma bezprostředního účinku kouření na činnost dýchacího ústrojí. Zrádnost vznikající poruchy dýchacího ústrojí v souvislosti s kouřením spočívá v tom, že se neprojeví ihned. Výrazné obtíže se projeví, až když změny v organismu jsou pokročilejší a téměř nevratné. Účinky kouření se projevují v celém lidském organismu, ale především v dýchacím ústrojí, protože zde působí tabákový kouř bezprostředně a ve velké koncentraci. Kouření ovlivňuje tkáně a orgány celého těla (Club cigarety Clea, 2017).

Choroby způsobené kouřením se dají rozdělit na 6 základních druhů:

- 1) 1 dýchací ústrojí – rakovina plic, a hrtanu, rozedma plic,
- 2) 2 srdce a cévy – poruchy prokrvení mozku, ischemická choroba srdeční,
- 3) trávicí ústrojí – rakovina dutiny ústní, jícnu, slinivky břišní,
- 4) kosmetické – vrásky, špatná pokožka, poranění se špatně hojí,
- 5) plody - zpomalení vývoje, malá porodní hmotnost, úmrtí novorozence,
- 6) alergie.

Lidé, kteří kouří, svým chováním neohrožují jen sebe, ale působí zdravotní problémy i lidem ve svém okolí. Tito lidé, přestože nekouří, jsou ohroženi na svém zdraví tzv. pasivním kouřením (Club cigarety Clea, 2017).

Rozdíly mezi aktivním a pasivním kuřákem jsou pouze kvantitativního charakteru. Pasivní kuřáci jsou ohroženi i tím, že jejich tělo nemá vybudované obranné mechanismy, jak je tomu u aktivních kuřáků. Vdechování kouře jinými osobami tzv. pasivním kouřením se zabývá i autor internetového článku Pasivní kouření, kde se uvádí: *...nekuřák vdechuje "vedlejší" kouř z hořícího konce cigarety a "hlavní" kouř, který byl vdechnut a vydechnut kuřákem.*

K okamžitým účinkům pasivního kouření patří například podráždění očí, bolest hlavy, kašel, bolest v krku, závratě a pocit na zvracení. Nekuřáci vystavení pasivnímu kouření mají také zvýšené riziko infarktu myokardu (Club cigarety Clea, 2017).

3.3 Společenské důsledky

Skutečnost, jestli jedinec začne kouřit nebo nezačne, je ovlivňována zpravidla také tím, v jaké společnosti se pohybuje. Významným spouštěcím faktorem je tlak společenské skupiny na jedince, aby návykovou látku užíval, či naopak, aby jejího užívání zanechal.

Mladý člověk při svém prvním setkání s cigaretou je ovlivněn přístupem rodičů k otázce kouření a také výběrem společnosti kde tráví svůj volný čas. Pokud vidí, že rodiče kouří, tak mu užívání cigaret připadá jako normální a stává se pro něj více méně běžnou součástí života. Taktéž jestliže se pohybuje ve společnosti vrstevníků, jejichž hlavní náplní je vysedávání po restauracích a s tím související kouření tabáku a konzumace alkoholu, pak v zájmu ztotožnění se s kolektivem podléhá tomuto návyku (Top lékař - Na otázky o závislosti na tabáku odpovídá MUDR. Alexandra Kmet'ová, 2017).

Naopak pokud je mladý člověk již od útlého věku rodiči přesvědčován o škodlivosti kouření a rodiče mu jsou sami příkladem, pak existuje velká pravděpodobnost, že se s jejich názorem ztotožní. Pokud jedinec tráví čas ve společnosti vrstevníků, kteří uznávají zdravý životní styl spojený s aktivním způsobem trávení volného času bez cigaret a jiných návykových látek, pak je nebezpečí vzniku jeho závislosti minimalizováno (Top lékař - Na otázky o závislosti na tabáku odpovídá MUDR. Alexandra Kmet'ová, 2017).

Dalším společenským aspektem spojeným s kouřením je tolerance nekuřáků a netolerance kuřáků k sobě navzájem. Tabákový kouř a jeho zápach zůstává v ovzduší a je cítit velmi dlouhou dobu. Je známo, že po návštěvě bezohledného kuřáka v nekuřácké domácnosti nutí

hostitele k mnoha zbytečným úkonům, které směřují k odstranění odporného zápachu z jejich bytu. Kuřák obvykle nevnímá zápach a nečistotu, kterou způsobuje. Většinou pak i návštěva u silného bezohledného kuřáka bývá pro nekuřáka nepříjemnou záležitostí, a to tím, v jakém prostředí návštěva probíhá a také následně zbavením se nepříjemného zápachu z oblečení (Top lékař - Na otázky o závislosti na tabáku odpovídá MUDR. Alexandra Kmet'ová, 2017).

3.4 Školní důsledky

Při přijetí žáka ke studiu na střední školu není otázka kouření kritériem k možnému přijetí. Nabídka středního vzdělání s maturitní zkouškou a středního vzdělání s výučním listem jakkoli omezená podmínkou, že žák musí být nekuřák, by zřejmě nebyla v souladu se zásadou, že kritéria pro výběr žáků musí zaručovat rovné příležitosti všem uchazečům.

Zejména pak, jestliže pro výkon určité práce a řádné plnění školních povinností je zcela nevýznamné, zda žák je či není kuřák. Těchto druhů povinností bude v různých odvětvích mnoho.

V rámci zvyšování efektivity studijních výsledků a ochrany jejich zdraví, je pro střední školu perspektivnější žák – nekuřák. Kouření způsobuje zdravotní problémy, odvádí pozornost od školní práce a vede i k vyššímu riziku vzniku úrazů, a také ke škodám na majetku.

Při sjednávání budoucích pracovněprávních vztahů na toto již mnohé firmy pamatují. Přestože nelze zaměstnance kuřáky diskriminovat, bývá zákaz kouření na pracovišti a v pracovní době přímo zakomponován přímo v pracovních smlouvách pod pohrůžkou sankcí, které mohou vést až k ukončení pracovněprávního vztahu.

4 Právní úprava na Střední škole

V zájmu ochrany zdraví žáků před negativními důsledky kouření tabáku, byly vypracovány legislativní opatření, které v souladu s platnými právními normami mají působit preventivně. Těmto normám je věnována následující kapitola.

4.1 Základní normativní akty

Právní úprava týkající se kouření na Střední škole vychází ze zákona č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Dále je upravena rozhodnutím ředitelem školy školní řádem platným vždy od 1. 9. nového školního roku.

Ve školním roce 2016/2017 se tomuto problému věnuje bod XII.

Povinnosti žáků:

- a) dodržovat hygienické, bezpečnostní a dopravní předpisy,
- b) neprodleně oznámit závažné skutečnosti o svém zdravotním stavu, které by mohl ohrozit jeho osobu nebo průběh teoretického či praktického vyučování (zdravotní omezení, závažná či infekční onemocnění, alergie apod.),
- c) celkový vzhled musí být v souladu s hygienickými a bezpečnostními předpisy včetně ochrany zdraví pro pracovníky pracoviště OV a žáky škol se zaměřením na autoopravenství (viz bod o teoretickém a praktickém vyučování).

Zákazy žákům:

- a) zasahovat do elektrického okruhu, manipulovat s elektrickými vodiči, otevřeným ohněm, se zbraněmi a střelivem, výbušninami a chemikáliemi,
- b) **kouřit** v objektech školy,
- c) vjíždět a parkovat soukromými vozidly v areálu školy, zejména v místě označeném značkou zákazu vjezdu a v prostoru na vyznačeném parkovišti před školou a OP,
- d) nošení zbraní včetně sprejů a jejich napodobenin do všech objektů školy,
- e) být pod vlivem omamné a psychotropní látky (návyková látka – alkohol, psychotropní a ostatní látky způsobí nepříznivě ovlivňovat psychiku člověka), držet ji, distribuovat a užívat v objektech a areálu školy, na akcích pořádaných školou

(zájezdy, exkurze, večírky apod.) a na pracovištích odborného výcviku, odborné praxe a praktického výcviku; žák, který je pod vlivem těchto látek, se nesmí účastnit výuky; škola nad takovým žákem zabezpečí dohled a předá ho rodičům nebo k odbornému vyšetření.

4.2 Postup školy při výskytu podezřelé látky

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití alkoholu nebo omamné a psychotropní látky, zjistí-li pedagog podezřelou látku, v přítomnosti další dospělé osoby tuto látku uloží do obálky a vyznačí datum, čas a místo nálezu, obálku zalepí, opatří razítkem a předá vedení školy.

a) je provedeno testování žáka,

b) jsou informováni rodiče a vyzváni, aby si žáka převzali,

c) pokud to žákův zdravotní stav vyžaduje, je přivolána lékařská záchranná služba a látka v obálce je předána lékaři,

d) celé události pořídí učitel zápis; rodiče jsou pozváni k jednání do školy, jsou seznámeni s porušením ŠŘ a s návrhem výchovného nebo kázeňského opatření.

Porušení těchto zákazů bude posuzováno jako závažné zaviněné porušení školního řádu. Škody vzniklé porušením uvedených povinností uhradí žák nebo zákonný zástupce. Žák nese za ochranu svého zdraví spoluodpovědnost.

5 Střední škola automobilní a informatiky

5.1 Vznik a obory

Střední škola automobilní a informatiky (do 31. 3. 2011 s názvem Střední odborná škola a střední odborné učiliště) navazuje na tradici SOU autoopravárenského, nám. Míru 19, Praha 2 a SOŠ Pod Stanicí 2, Praha 10. Škola přichází s rozšířenou nabídkou jak učebních, tak především studijních oborů v moderních a nově vybavených prostorech (O škole, 2017).

Kromě odborných a zkušených pedagogických pracovníků zaručuje škola žákům a studentům velice moderní multimediální počítačové učebny, strukturované datové sítě včetně pevné linky na Internet, odborné elektrotechnické laboratoře, prostorné moderní učebny, velkou tělocvičnu s posilovnou, školní jídelnu, šatní skříňky, domov mládeže, lékaře a psychologa (O škole, 2017).

Odborný výcvik škola zabezpečuje ve vlastních dílenských prostorech (Školní servis Bohdalec (Odloučené pracoviště 2) a Školní servis Libuš (Odloučené pracoviště 4) vybavených nejmodernějšími diagnostickými přístroji a technologiemi. K pořádání lyžařských kurzů a k rekreaci žáků slouží středisko Desná v Jizerských horách. Škola si klade za cíl být moderní, náročná a zároveň přátelská (O škole, 2017).

Studijní obory:

1/ Informační technologie

- Anotace

Obor Informační technologie připravuje žáky pro činnosti vyžadující znalosti zejména v oblastech hardware, systémový software, počítačových sítí, základů programování, grafiky. Student si může rozšířit svou odbornost od 3. ročníku o volitelný předmět diagnostika hardware, mikroprocesorová technika, multimedia a programování.

programátoři, databázoví specialisti, návrháři webových stránek, návrháři a realizátoři HW řešení odpovídajících účelu nasazení, prodejci prostředků IT včetně poradenství.

Absolventi studijního oboru Informační technologie jsou připravováni pro vyšší odborné studium nebo studium vysokoškolských příbuzných oborů (O škole, 2017).

2/ Autotronik

- Anotace

Mladý obor, reagující na potřeby servisních služeb z důvodu nárůstu elektrotechniky v automobilech. Spojuje oblasti opravárenství a diagnostiky motorových vozidel a připravuje výkonu náročných dělnických činností v oblasti autoopravárenství.

Žáci se naučí rozumět odborné terminologii, orientují se ve strojírenské i elektrotechnické výkresové dokumentaci k demontáži, montáži a diagnostice, znají technické materiály a jejich použití, rozumí strojním součástem, mechanismům a strojům používaným při údržbě, diagnostice a opravách motorových vozidel, ovládají základy elektrotechniky a elektroniky a jejich aplikaci v motorových vozidlech, umí měřit, kontrolovat, ověřovat základní funkce elektrických a elektronických zařízení motorových vozidel a vyhledávat závady s využitím diagnostických přístrojů. Součástí výuky je příprava k získání řidičského oprávnění pro skupinu C (O škole, 2017).

Součástí oboru AT je možnost získání výučního listu v oboru Mechanik opravář motorových vozidel (Automechanik) na závěr 3. ročníku. Po jeho uzavření je možno jednat nastoupit do praxe nebo pokračovat až k maturitě, na konci 4. ročníku (O škole, 2017).

Učební obory

1/ Mechanik opravář motorových vozidel

- Anotace

Obor připravuje pro opravy silničních motorových vozidel a jejich funkčních celků. Provádění demontáže, kontroly a oprav jednotlivých částí a jejich montáže. Provádění funkční kontroly po provedené opravě. Používání a obsluhu diagnostických zařízení pro kontrolu technického stavu vozidel a jejich částí. Součástí vzdělání je získání řidičského oprávnění (O škole, 2017).

2/ Autolakýrník

- Anotace

Obor připravuje pro lakýrnické, malířské a písmomalířské práce na všech běžných druzích podkladů s použitím vhodných nátěrových a nástřikových barev, laků a dalších aplikačních látek. (O škole, 2017).

3/ Karosář

- Anotace

Obor připravuje žáky pro výrobu a opravy silničních a kolejových vozidel, draků letadel, popř. vzduchotechnických rozvodů, kovového nábytku a vybavení apod.

5.2 Vliv kouření na žáky střední školy

Dospívající si neuvědomují, že kouření ovlivňuje snížení energie a to nejen na mimoškolní aktivity a sport. Studium vyžaduje psychickou odolnost, fyzickou odolnost a dobrý zdravotní stav. Splnění těchto požadavků může být kouřením značně ovlivněno, protože pokud kuřák závislý na nikotinu nedostává svoji dávku této drogy. Dochází k podráždění, nervozitě, nutkavé chuti po nikotinu, úzkosti, depresím, nesoustředěnosti, neklidem a netrpělivosti (Kouření poškozuje mozek a psychiku, 2017).

Tyto projevy jednoznačně ovlivňují schopnost provádět řádně předepsané pracovní úkoly. Žáci – kuřáci se vědomě sami uvádějí do stresu tím, že svou nutkavou touhu po cigaretě jsou nuceni uspokojit i v době výuky, přestože jsou si vědomi, že tím porušují platnou legislativu a jsou opakovaně vystaveni případnému postihu sankcemi (Kouření poškozuje mozek a psychiku, 2017).

Kouřením cigaret se také, ve většině případů, snižuje fyzická kondice, která je nezbytným předpokladem k úspěšnému plnění daných úkolů. Především pak vede k negativním zdravotním důsledkům, jak je uvedeno v kapitole 3.2. Horší zdravotní stav žáků – kuřáků také vede ke snížení schopnosti řádně vykonávat studium. Studie publikované v odborném magazínu Age a Aging naznačují, že by si lidé holdující tabáku měli uvědomit, že jejich

zlozvyk neničí jen tělesnou schránku, ale také paměť a schopnosti učení i úvahy (Kouření poškozuje mozek a psychiku, 2017).

5.3 Základní normativní akty na škole

Právní úprava týkající se kouření na Střední škole automobilní a informatiky vychází ze zákona č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

V Části první - Ochrana před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2006, s výjimkou části první § 4, 5, § 11 odst. 1 a § 12 odst. 2, které nabývají účinnosti dnem 1. července 2006, a s výjimkou části páté, která nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

jsou uvedeny tyto body:

- a) prodávat tabákové výrobky osobám mladším 18 let je trestné,
- b) na veřejných místech, kterými jsou uzavřené prostory v prostředcích veřejné dopravy, veřejně přístupné prostory budov související s veřejnou dopravou, nástupiště, čekárny, přístřešky a čekárny veřejné silniční a drážní dopravy
- c) městské hromadné dopravy,
- d) ve vnějších a vnitřních prostorách všech typů škol,
- e) zařízení společného stravování, pokud nemají zvláštní prostory vyhrazené pro kuřáky, v kinech, divadlech, výstavních a koncertních sálách a ve sportovních halách,
- f) ve vnitřních prostorách zdravotnických zařízení všech typů, s výjimkou uzavřených psychiatrických oddělení nebi jiných zařízení pro léčbu závislostí, a to v prostorách, které jsou stavebně oddělené.

Pokud škola takovou skutečnost zjistí, měla by ji nahlásit příslušným orgánům činným v trestním řízení - tzn. Policii ČR.

6 Průzkumné šetření

Cílem průzkumu je zjistit způsob vedení "boje" proti kouření, použití právních norem. Vedení školy není pro žáka pouze ředitel školy, ale i statutární zástupce, zástupce ředitele, vedoucí předmětového týmu, výchovný poradce, kariérový poradce, třídní učitel. Žák by měl respektovat pokyny i ze strany technickohospodářských pracovníků - sekretariátu, studijního referenta, uklízeček, kuchařek a vrátných. Zda-li jsou tyto normy dodržovány, a jestli je právní úprava dostatečná.

7 Design průzkumu

Průzkum byl uskutečněn mezi žáky Střední školy automobilní a informatiky, se sídlem v Praze 10, Hostivaři, ulice Weilova 1270/4.

Mezi oslovenými respondenty byli žáci 1 – 4 ročníku bez ohledu na věk a pohlaví.

Celkem bylo rozdáno 34 dotazníků, a tyto byly respondenty vypracovány. Dotazník vyplnilo 34 náhodně vybraných respondentů v období 19. – 22. 5.2017. Návratnost dotazníků byla 100%. Po třídění prvního stupně nebyl odebrán žádný dotazník.

U dotazníků byla zachována anonymita respondentů. Získaná data byla podrobena optické kontrole a graficky zpracována.

Respondentům jsem osobně předložila dotazník s 16 otázkami, vysvětlila cíl a důvod průzkumu a zodpověděla nejasnosti. Během vyplňování strukturovaného dotazníku jsem byla přítomna. Procházela mezi lavicemi a individuálně odpovídala na vřetečné dotazy. Dotazů bylo mnoho, ale pouze jediný zazněl z několika úst a to: uvidí vyplněné dotazníky učitelé? Respondenty jsem ujistila, že vyplněné dotazníky si sama vyberu, odnesu k dalšímu zpracování mimo budovu školy. Zajímavé bylo, že tento dotaz zazněl až po vyplnění dotazníku i když před rozdělením dotazníků zaznělo, že nikdo ze školy dotazníky neuvidí. Z tohoto důvodu předpokládám, že respondenti odpovídali popravdě, bez zábran a strachu. Následná kontrola vyplněných dotazníků zda byly vyplněny všechny otázky podle pokynů a poskytnutých rad. Po kontrole jsem v programu Excel vytvořila jednoduchou tabulku, do které jsem zapisovala podle otázek počet odpovědí, které souhlasily s počty respondentů v každé otázce. Konečné výsledky byly převedeny v programu Excel do grafů, které díky barevným koláčům jasně zvýraznily počty, průměry a odpovědi podle výsledků, které vyšly v tabulce. Tyto informace jsou použity a popsány v kapitole 8. Pod názvem Výsledky průzkumu.

8 Průzkumné otázky

Se související problematikou vedení "boje" proti kouření na střední škole byly zpracovány průzkumné otázky:

Otázka č. 1

Je respondentům známa existující právní úprava týkající se omezování kouření na střední škole, je vnímána jako prospěšná?

K dané otázce se v dotazníku vztahují otázky č. 5, 6, 7, 12.

Otázka č. 2

Jsou sankce za porušení a nedodržování zákazu kouření nedostatečné?

K dané analýze se v dotazníku vztahuje otázka č. 13, 14, 15, 16.

Otázka č. 3

Je kvalita učení negativně ovlivněna důsledky užívání tabákových výrobků na zkoumané střední škole?

K dané analýze se v dotazníku vztahuje otázka č. 2, 3, 4, 8, 11.

8.1 Volba metody průzkumu a techniky získání dat

Pro zpracování dat získaných vyhodnocením odpovědí, které uvedli respondenti v dotaznících, byla zvolena metoda průzkumu, kterou zjistím potřebné informace. Dále bylo nutné si položit otázku, jestli použiji strukturovaný dotazník nebo osobní rozhovor. V dotazníkovém šetření byly použity otázky uzavřené a jedna otázka otevřená. Uzavřených otázek bylo celkem 15, s odpovědí ANO/NE 12 a 3 s výběrem z více možností. Hlavní výhodou kvantitativního postupu je snadné vyhodnocení

výsledků a tazatel může být laik. Kdy odpovědi jsou subjektivní, obsahují nápady, jsou ovlivněny momentálním pocitem a tazatel musí být kvalifikovaná osoba například psycholog.

Po zjištění potřebných informací byla vybrána kvantitativní metoda.

Při sestavování dotazníku bylo nutné promyslet a jasně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu. Z důvodu upřímnosti odpovědí byl dotazník anonymní. Pro rozsah a účel průzkumu bylo provedeno pouze třídění dat 1. stupně.

Metodou sběru dat dotazník byly získány informace, na jejichž základě byly formulovány argumenty odpovědi průzkumných otázek. Na základě informací bylo možné formulovat závěry odpovídající stanoveným cílům práce. Průzkum probíhal písemnou formou, strukturovaným dotazníkem s uzavřenými otázkami.

8. 2 Dotazníkové šetření

V praxi se často zaměňují pojmy především výzkum a průzkum. Průzkum nejčastěji bývá jednorázová aktivita v krátkém časovém horizontu a nezachází do takové hloubky jako výzkum. Výzkum je dlouhodobá aktivita, náročná nejen časově, finančně, ale klade i velkou náročnost na kvalifikaci pracovníka (Kozel, Minářová, Svobodová, 2011, s. 13). Pro získávání informací jsem zvolila průzkumu, který se především používá v běžném osobním životě. Pro bakalářskou práci jsem zvolila metodu průzkumu.

Ke zjištění potřebných informací jsem zvolila tyto dotazníkové otázky:

1. Jste kuřák?
2. Kolik cigaret denně vykouříte?
3. Víte, že kouření je zdraví škodlivé?
4. Odkud máte informaci, že je kouření škodlivé? Vyberte jednu nebo více odpovědí
5. Souhlasíte se zákazem kouření na škole a odloučením pracovišti?
6. Porušil (a) jste někdy zákaz kouření ve škole nebo na odloučeném pracovišti?
7. Je zakázáno (právními předpisy) kouření na Střední škole nebo na odloučeném pracovišti?

8. Myslíte si, že kouření by mohlo nějak ovlivnit kvalitu procesu učení?
9. Je Vaše představa přestat kouřit těžká?
10. Litujete, že jste začal kouřit?
11. Ovlivňuje kouření zdraví?
12. Vedl s Vámi třídní učitel rozhovor o kouření?
13. Jsou tresty za porušení zákazu kouření na škole odpovídající?
14. Napište kde nejčastěji spolužáci kouří?
15. Porušujete zákaz kouření?
16. Navrhněte způsob jakým může škola ochránit zdraví žáků?

9 Cílová skupina

Pro zjištění adekvátnosti a účinnosti stávajících opatření, které minimalizují rizika spojená s tabakismem na střední škole, byl proveden průzkum na střední škole v období 19. – 22. 5. 2017. Pro získání údajů k takovému zjištění byla použita metoda dotazníkového šetření, ve které byly zpracovány otázky týkající se znalostí právních předpisů, negativních důsledků a rizik spojených s kouřením tabáku.

Dotazník vyplnilo 34 respondentů v období 19. – 22. 5. 2017. Respondenti byli osloveni po projednání s třídním učitelem, který umožnil vyplnění dotazníků během třídnické hodiny. Dotazník vyplnili tři třídy M1. A (Mechanik opravář motorových vozidel – učební obor), T2. B (Autotrinok – studijní obor) a S3. E (Lakýrník a Karosář – učební obory). Každý školní rok se třídy začínající písmenem S dělí na dvě skupiny, a to na odborné předměty a odborný výcvik podle zaměření. Schválený počet žáků na uvedené obory má střední škola 15 žáků na školní rok. Věkové rozhraní respondentů bylo od 15 do 19 let.

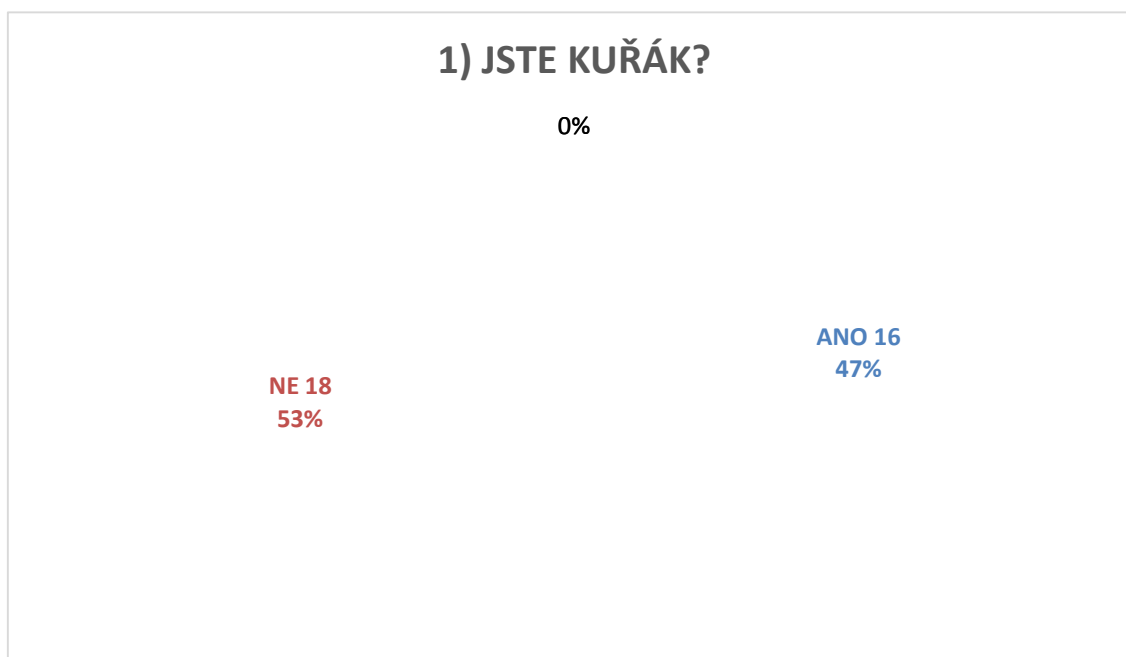
Měsíc květen je na středních školách ve znamení maturitních zkoušek. Proto se ve škole zdržuje omezený počet tříd, ostatní žáci jsou na školní akci nebo na odborném výcviku.

10 Interpretace dat

K vyhodnocení dotazníkového šetření pomůže grafické zpracování:

Dotazníková otázka číslo 1 je rozdělení respondentů, které nemá vliv na vyhodnocení průzkumných otázek.

Graf. č. 1 – otázka č. 1

Na otázky dotazníku odpovídalo celkem 34 respondentů, mezi nimi bylo zjištěno 16 kuřáků a 18 nekuřáků graf č. 1.

Průzkumná otázka č. 1

Je respondentům známa existující právní úprava týkající se omezování kouření na střední škole, je vnímána jako prospěšná?

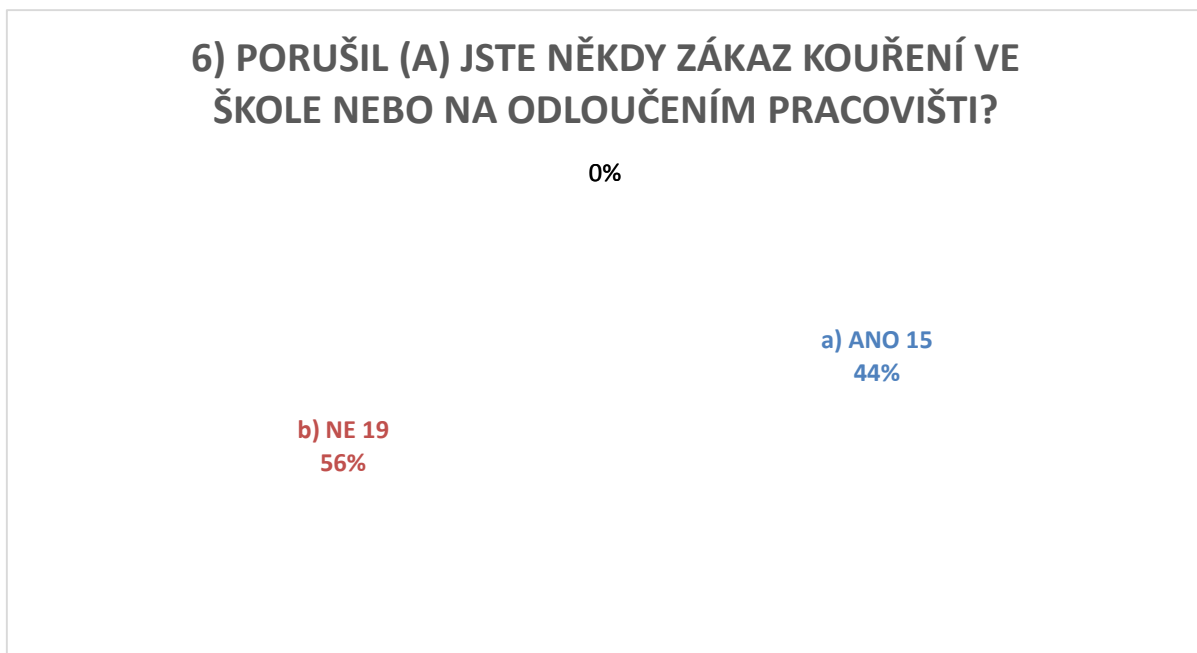
K dané otázce se v dotazníku vztahují otázky číslo 5, 6, 7, 12.

Graf. č. 2 – otázka č. 5

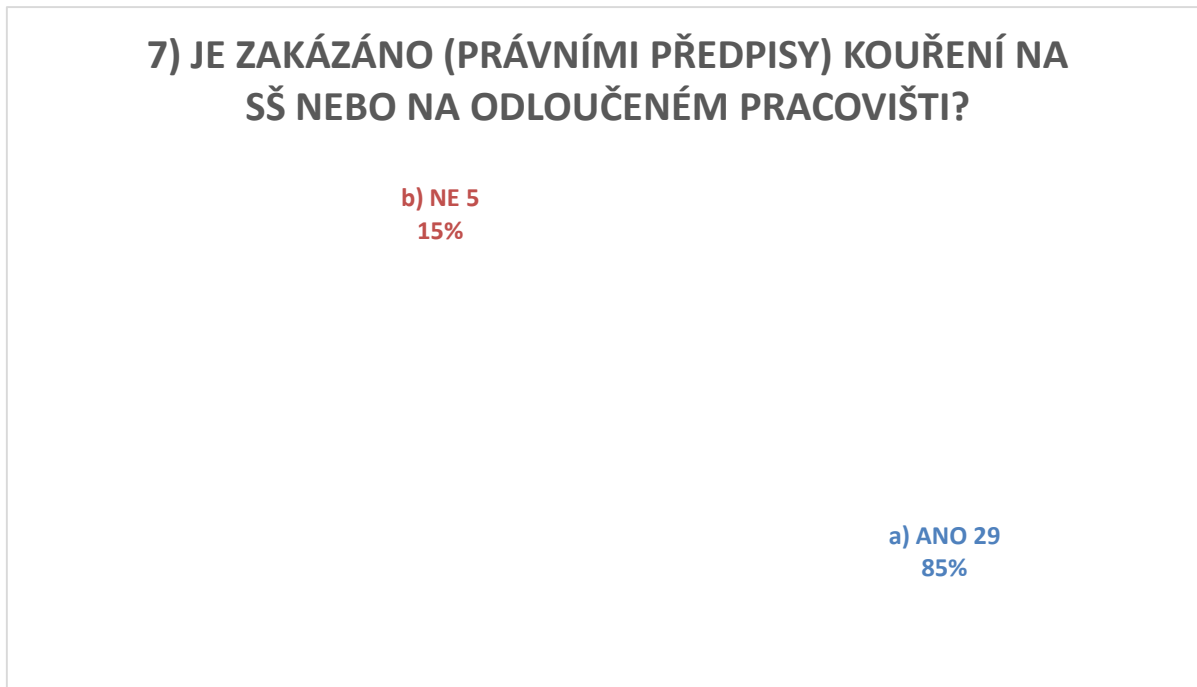
O správnosti zákazu kouření na škole a odloučeném pracovišti je přesvědčeno 53 % respondentů, graf č. 2

Graf. č. 3 – otázka č. 6

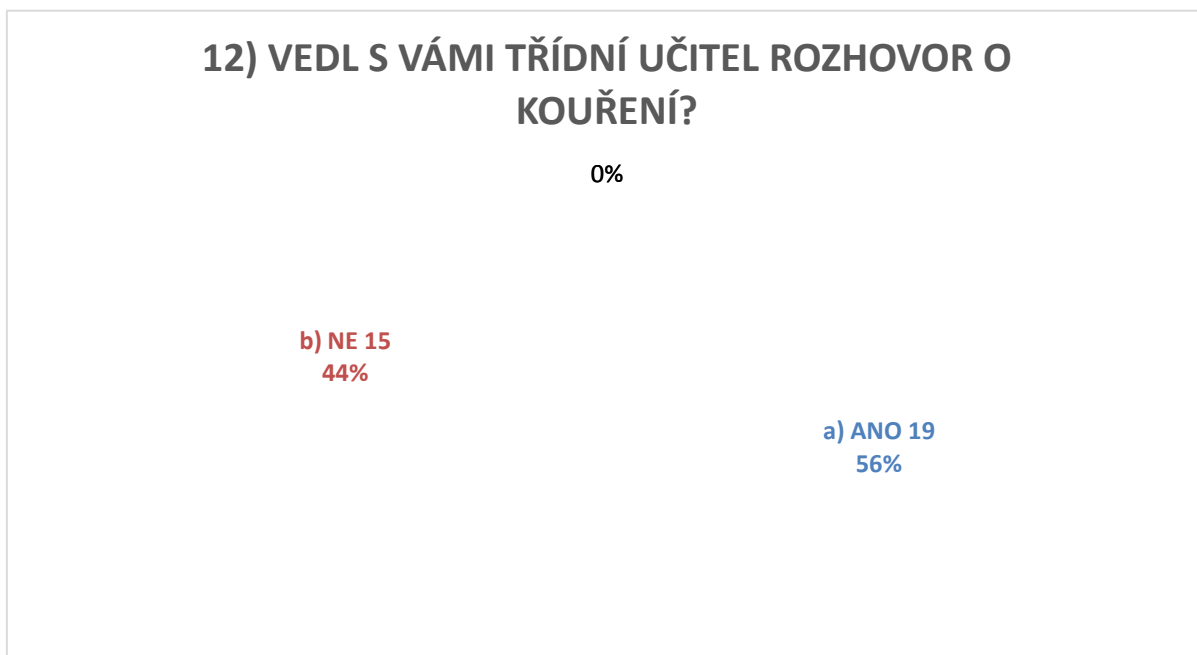
Porušení zákazu kouření na škole nebo odloučeném pracovišti přiznalo 15 respondentů, graf č. 3.

Graf. č. 4 – otázka č. 7

O tom, že je kouření na škole a odloučeném pracovišti nějak omezeno právními předpisy, se kladně vyjádřilo 29 respondentů, graf č. 4.

Graf. č. 5 – otázka č. 12

Na otázku, zda třídní učitel vedl rozhovor s žáky o kouření, pozitivně odpovědělo 19 respondentů, graf č. 5.

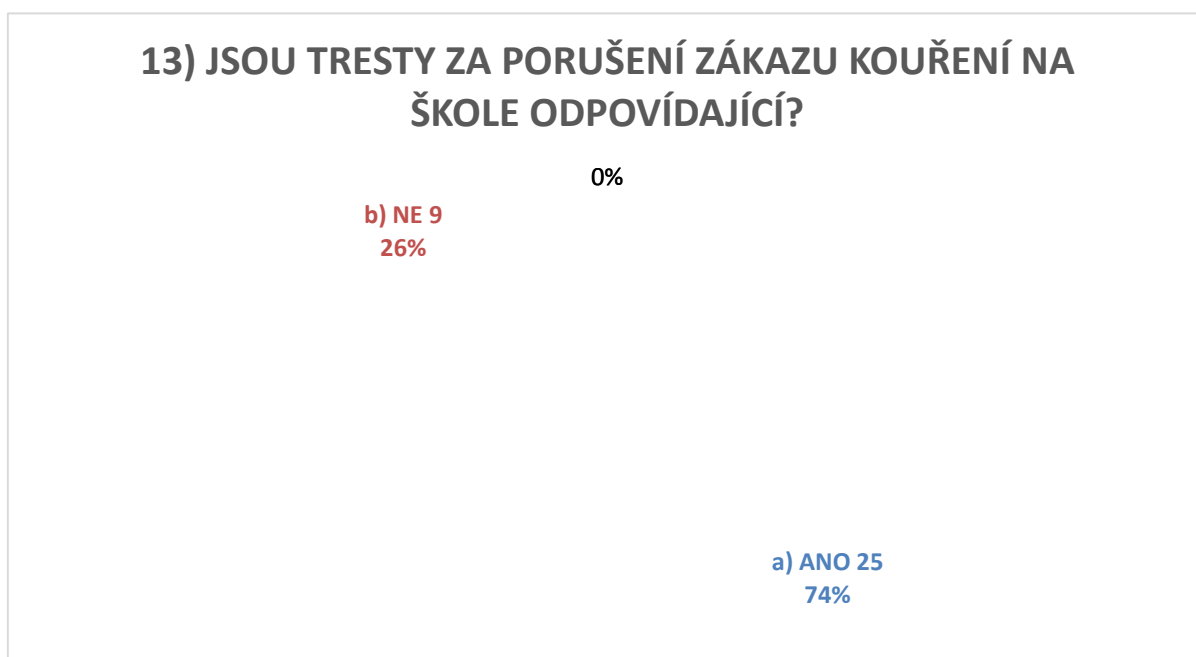
Vyhodnocením dotazníkových otázek číslo 5, 6, 7, 12 bylo zjištěno, že respondentům jsou známy opatření pro minimalizaci rizik, které vyplývají z důsledků tabakismu, tyto jsou vypracovány v souladu s existující právní úpravou na Střední škole a odloučeném pracovišti a jsou dodržovány.

Průzkumná otázka č. 2

Jsou sankce za porušení a nedodržování zákazu kouření nedostatečné?

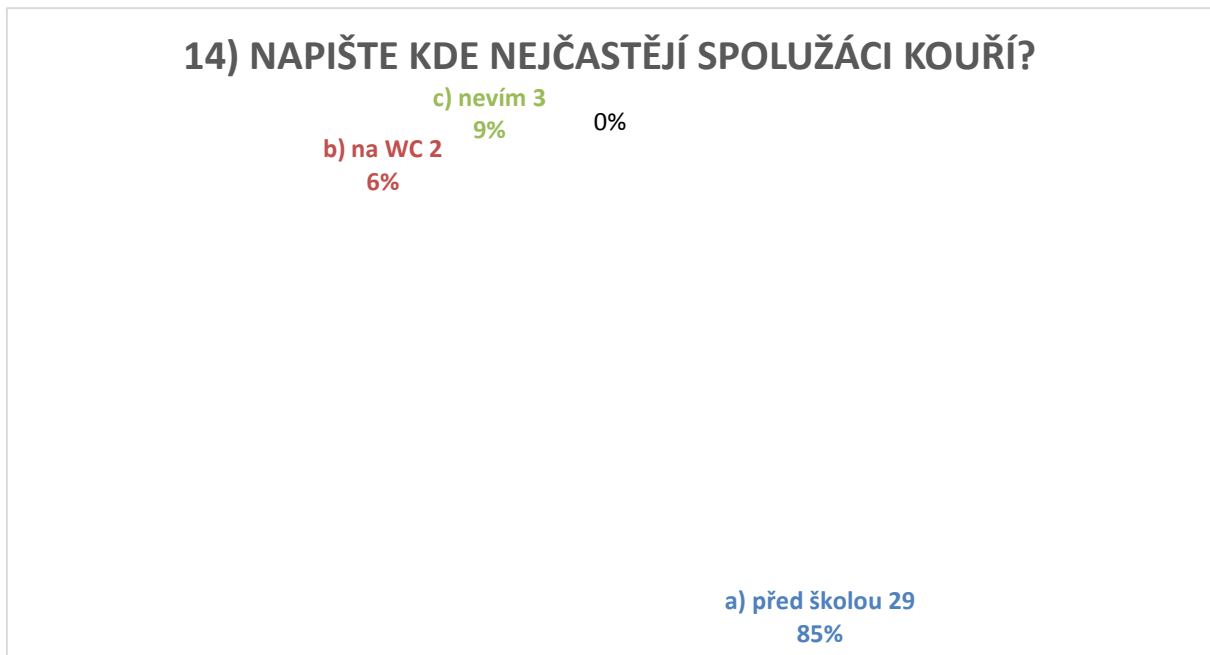
K dané analýze se v dotazníku vztahuje otázka číslo 13, 14, 15, 16.

Graf. č. 6 – otázka č. 13

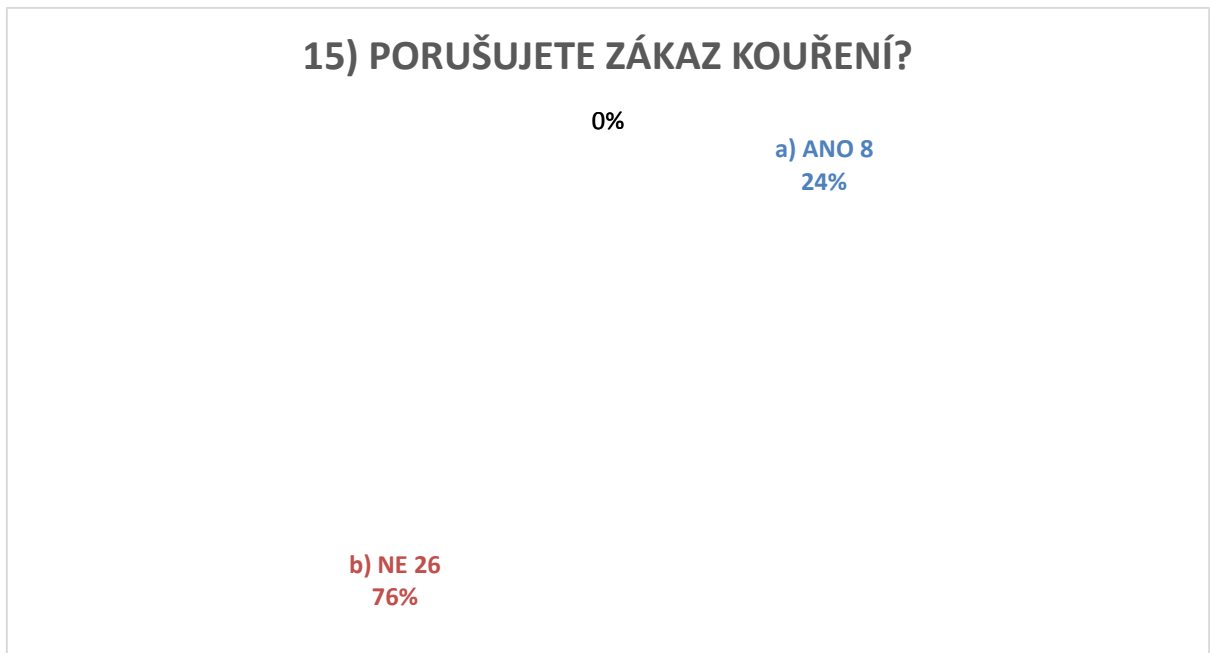
S tím, že jsou sankce za porušení zákazu kouření natolik dostatečné, aby dokázaly odradit kuřáka zapálit si cigaretu, nesouhlasí 9 respondentů, graf č. 6.

Graf. č. 7 – otázka č. 14

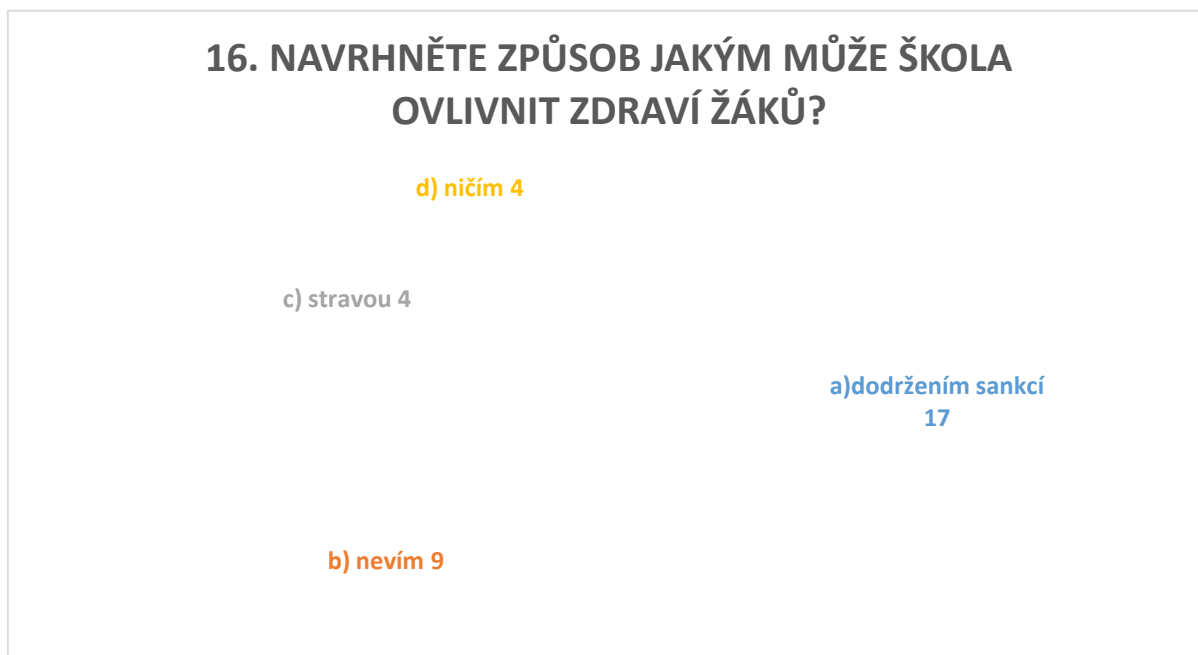
Před budovou školy podle 85 % respondentů kouří spolužáci nejčastěji, graf č. 7

Graf. č. 8 – otázka č. 15

Na otázku, zda respondentů porušuje, zákaz kouření kladně odpovědělo 8 respondentů, graf č. 8.

Graf. č. 9 – otázka č. 16

Škola může ochránit zdraví žáků pouze v případě striktního zákazu kouření na Střední škole a na odloučených pracovištích podle školního řádu, toto navrholo 17 respondentů, graf č. 9.

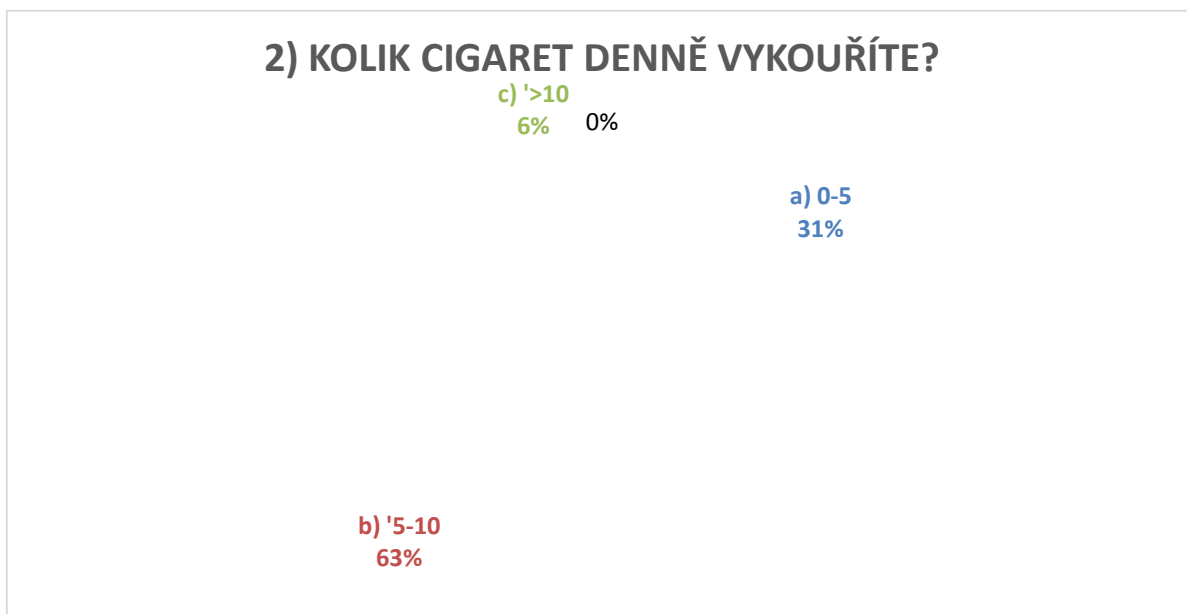
Vyhodnocením dotazníkových otázek číslo 13, 14, 15, 16 bylo zjištěno, že většina respondentů považuje sankce za porušení zákazu kouření na Střední škole a odloučením pracovišti za nedostatečné, aby dokázaly odradit kuřáka zapálit si cigaretu.

Průzkumná otázka č. 3

Je kvalita učení negativně ovlivněna důsledky užívání tabákových výrobků na zkoumané Střední škole?

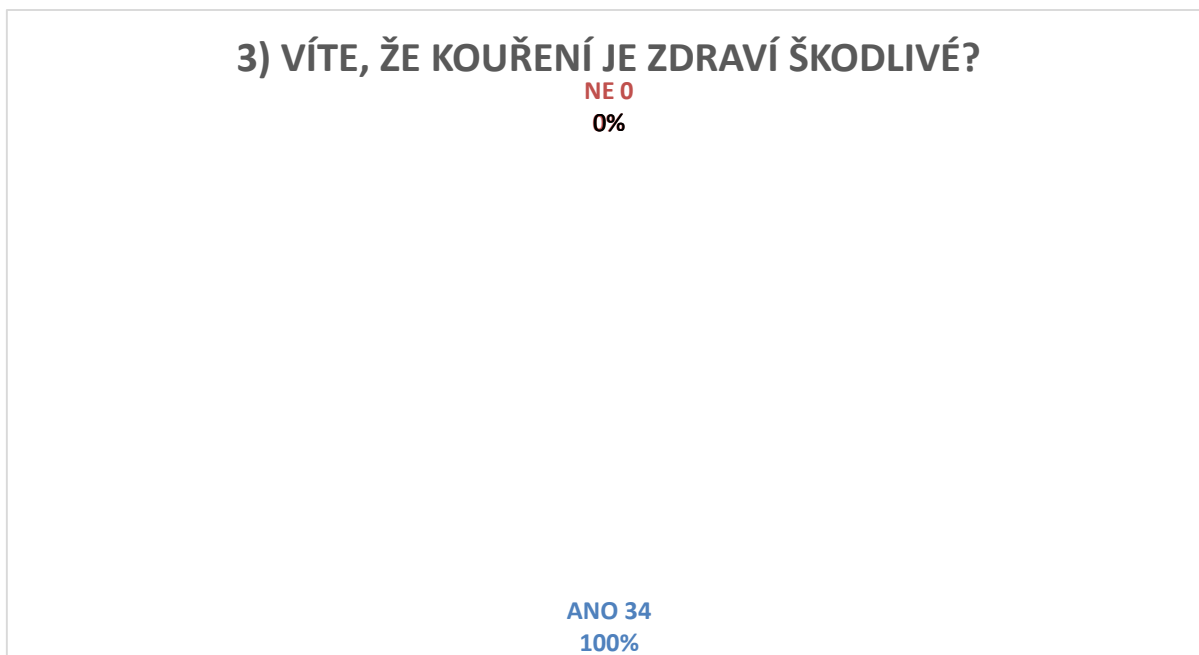
K dané analýze se v dotazníku vztahuje otázka č. 2, 3, 4, 8, 11.

Graf. č. 10 – otázka č. 2

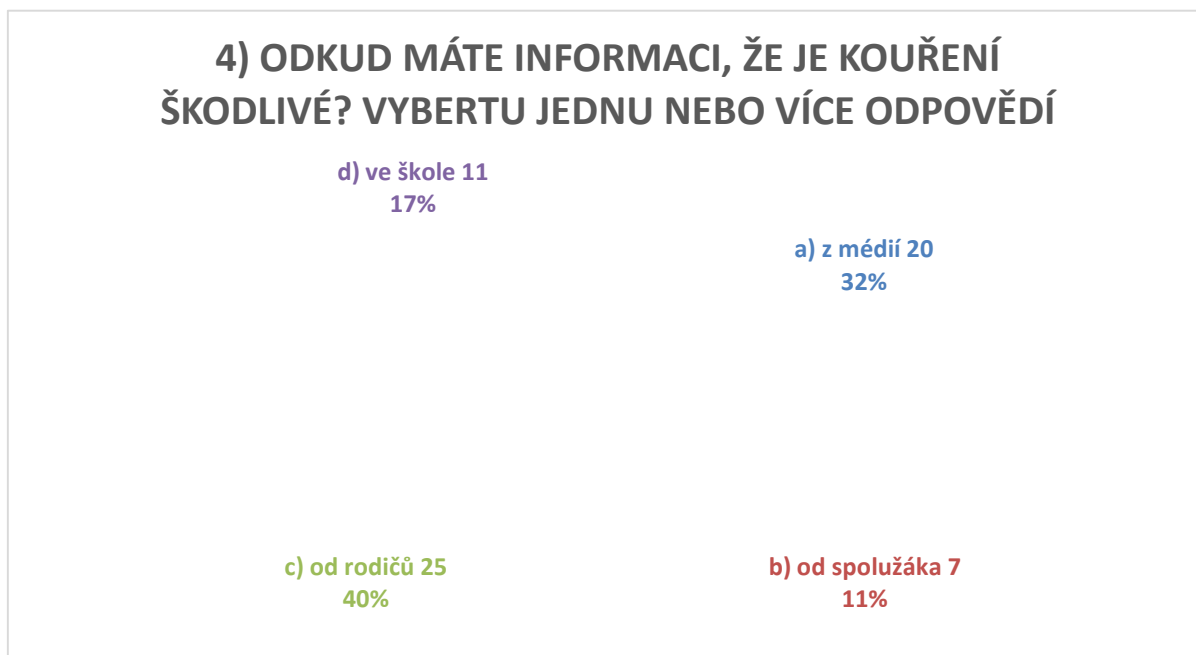
Naprostá většina, tj. 10 respondentů, denně vykouří 5 – 10 cigaret, graf č. 10.

Graf. č. 11 – otázka č. 3

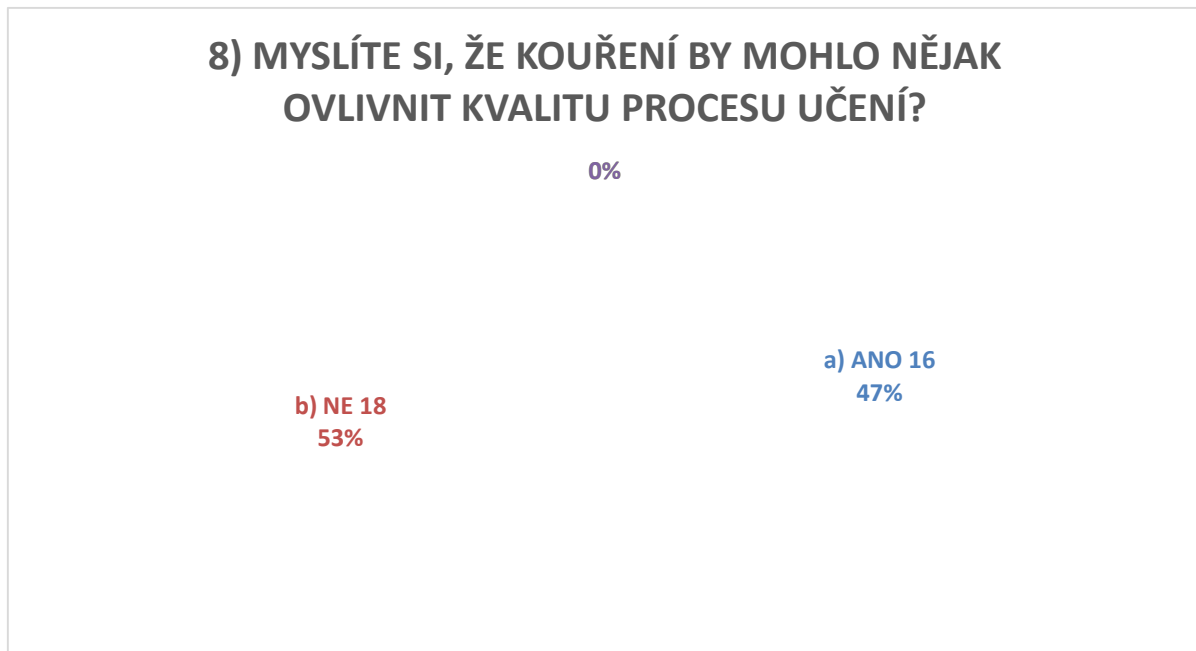
O tom, že je kouření zdraví škodlivé kladně odpovědělo 100% respondentů, graf č. 11.

Graf. č. 12 – otázka č. 4

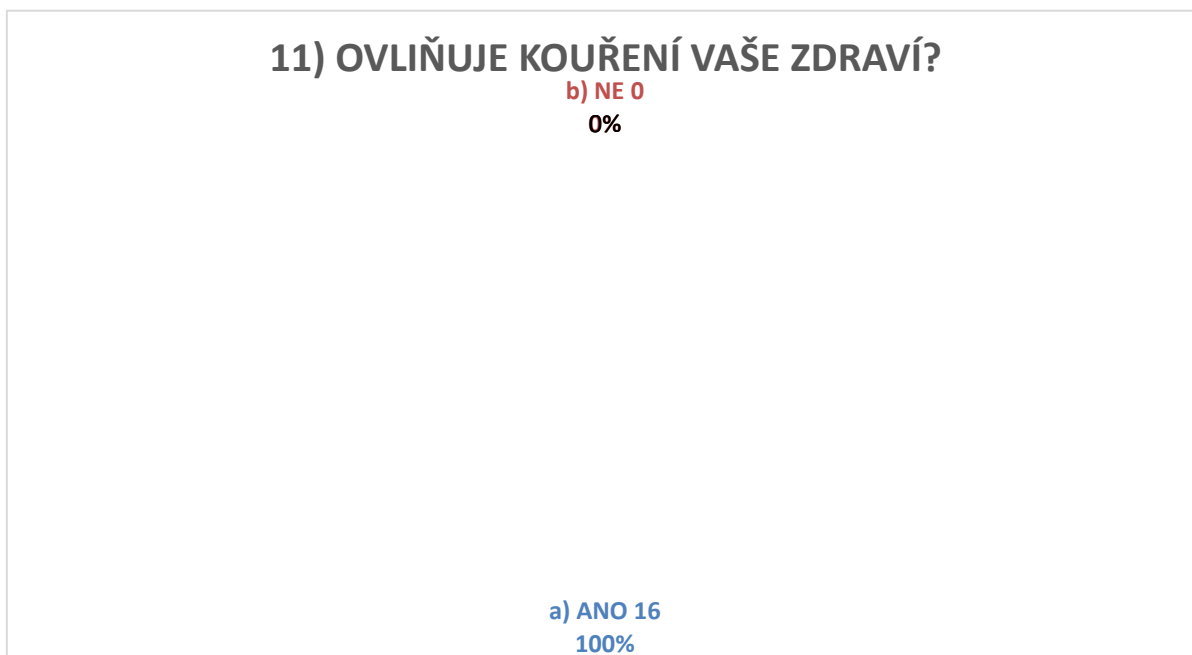
Informace o škodlivosti kouření získali především od rodičů a médií, graf č. 12.

Graf. č. 13 – otázka č. 8

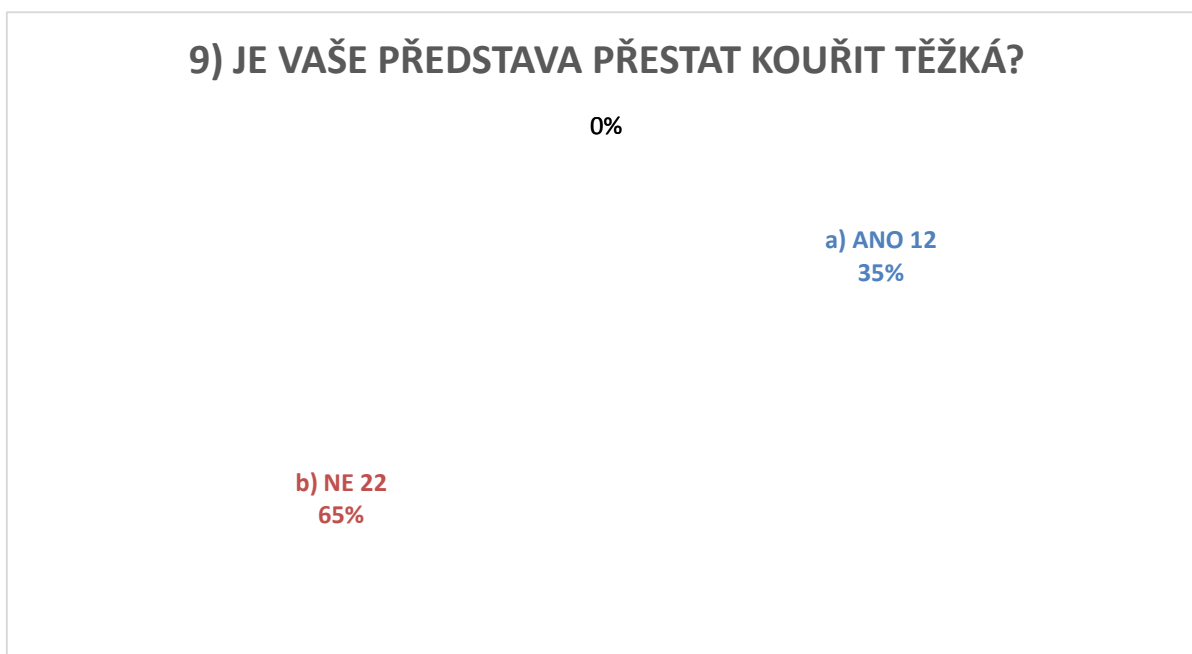
K ovlivnění učení se vyjádřilo pozitivně 16 respondentů, graf č. 13.

Graf. č. 14 – otázka č. 11

Všichni kuřáci jsou přesvědčeni, že jejich zdraví není v současné době ovlivněno kouřením, graf č. 14.

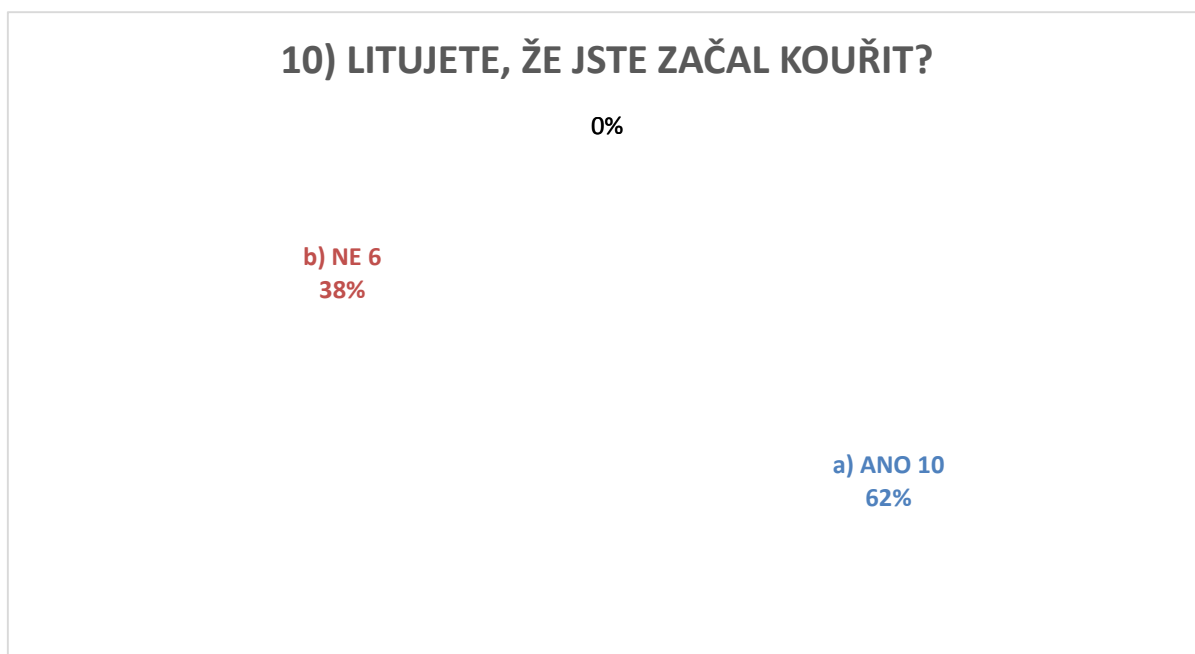
Graf. č. 15 – otázka č. 9

Pouze 12 respondentů věří, že je přestat kouřit těžké, graf č. 15.

Nadpoloviční většina respondentů 62% lituje, že kouří, graf č. 16.

Graf. č. 16 – otázka č. 10

Nadpoloviční většina respondentů 62% lituje, že kouří, graf č. 16.

Vyhodnocením dotazníkových otázek číslo č. 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11. bylo zjištěno, že většina respondentů je přesvědčena o tom, že kouření na Střední škole a odloučeném pracovišti neovlivňuje kvalitu učení a zdraví.

11 Závěr průzkumného šetření a návrh doporučení

Bakalářská práce je zaměřena na společenský problém kouření, na právní úpravu omezování kouření na střední škole, odloučených pracovištích a především pak na její dodržování. Závislost na nikotinu je ve společnosti velmi rozšířena. Týká se mužů i žen. Jak mladých, tak i dříve narozených občanů. Závislost na této látce vzniká u naprosté většiny kuřáků a abstinenční příznaky se projevují již po hodinách abstinence, proto je kuřák nucen kouřit denně.

Přestože se velké tabákové společnosti snaží vyvracet výsledky opakovaných výzkumů, které potvrzují negativní dopad kouření cigaret na zdraví každého jednotlivce, lze tuto skutečnost vzít za prokázanou. Takto je problematika kouření chápána zákonodárci, a tak současná právní úprava omezuje kouření v místech, kde by škodlivé látky produkované kuřáky mohly jakýmkoliv způsobem omezovat či poškozovat nekuřáky. Jedná se především o pracoviště a místa veřejnosti přístupná, jako jsou např. zastávky MHD, restaurace. Ze současného trendu vyplývá, že kuřáci budou v průběhu několika následujících let omezeni ještě výrazněji. Studium právních norem, které problematiku kouření na Střední škole upravují, bylo zjištěno, že sankce za jejich porušení jsou vynutitelné za určitých podmínek a kladného přístupu k dodržování zákazů všech zaměstnanců školy. Škola by na třídních schůzkách měla rodiče upozornit na nástrahy kouření a prosbu o prevenci v rodinném kruhu. Rodiče budou zároveň nápomocni s řešením případného problému žáka. Nejlepší prevencí jsou mimoškolní aktivity – kroužky, které odvedou jejich pozornost někam jinam než na kouření. Ve škole je vhodné začlenit prevenci do výuky, která je spjatá s tématem (biologie, základy společenských věd). Během hodin pohovořit o škodlivosti a dopadu kouření, k danému tématu se mohou kdykoli vrátit. Škola může žáky zapojovat do soutěží, psaní referátů o kouření kdy se rozšiřuje jejich informovanost o škodlivosti kouření a následcích.

V průzkumné části bylo zjišťováno povědomí respondentů o právní úpravě omezující kouření obecně a zejména pak na Střední škole. Zda-li je právní úprava dostatečná a je dodržována, a jestli by právní normy, týkající se této problematiky měly být zpřísněny. Průzkumem zjištěno, že mezi respondenty je všeobecně známa právní úprava týkající se problematiky tabakismu.

Většina považuje omezení vztahující se k problematice kouření za prospěšné. Převažuje názor, že právní normy jsou obcházeny především ze strany učitelů a neměly by být

zpřísněny. Právní normy upravující problematiku kouření na Střední škole existují, ale nejsou dodržovány ze strany třídních učitelů, kteří nepostupují jednotně s návrhem sankce. Sankce za jejich porušení jsou dostatečné.

Po přečtení výsledků dotazníků k této bakalářské práci, ředitel školy rozhodl o mé spolupráci se školním poradenským pracovištěm. Od září 2017 je navržena tato prevence všech patologických jevů:

- sdílení informací napříč celým ŠPP, vedením a učiteli,
- klademe důraz na předcházení patologickým jevům - dobrý preventivní program je lepší než řešení krizové situace,
- prevence potřebuje větší podporu u třídních učitelů. Metodik prevence pro ně připraví motivační seminář, metodiky, rady, pomoc s vyhledáváním programů, doporučení pro třídnické hodiny...,
- minimálně 1x (lépe 2x) za školní rok by se třídy měly účastnit preventivního programu – program může být veden ve škole (pozvání hosté na besedy, přednášky); program lze se žáky navštívit mimo školní budovu – přednášky, filmové produkce s besedou (tvůrci, lidé bojující se závislostí, bezdomovci...),
- průběh preventivních programů bude volen tak, aby co nejméně narušil výuku.

ŠPP bude pořádat:

- zajištění seminářů/ metodických seminářů / kurzů pro učitele,
- zejména oblast: šikany, právní pomoci, předcházení patologickým jevům,
- pomoc při přípravě třídnických hodin,
- zejména: návrhy na vedení třídnických hodin, asistence při třídnických hodinách, doporučení (zásobník her, námětů k diskuzím...),
- ke zvážení účast pracovníků ŠPP na TH, dodržování četnosti TH alespoň 1x měsíčně,
- zajištění preventivních programů pro všechny ročníky.

I. ročníky: zejména prevence v oblasti vztahů, kamarádství, partnerství, prevence šikany a kyberšikany, pozornost věnovat budování funkčních vztahů mezi žáky, žáky a TU, pro posílení tohoto vztahu navrhujeme např. navýšit třídnické hodiny v září o 1 – 2 dny, v těchto dnech ve třídě bude k dispozici např. pracovník Pedagogicko - psychologické poradny, školní psycholog, speciální pedagog apod. zaměří se na budování vztahů ve třídě, vzájemnou

spolupráci, seznámením. POZOR: mimo klasické třídnické hodiny! TU v 1. ročníku má hodně práce s vedením základních třídnických hodin – je potřeba toto vykonat v jiném čase (!), prevence šikany a kyberšikany: průběžně v třídnických hodinách, přednáška – ve třídě/ škole (nebo návštěva přednášek mimo školu) – spolupráce s PPP a dalšími subjekty. Besedy v Muzeu Policie ČR – kriminalita mládeže a protidrogová prevence.

II. ročníky: zejména prevence v oblasti pracovně právních vztahů (La Strada), drogová prevence/ prevence závislostí (přednášky, návštěvy center bojujícími se závislostmi, sledování dokumentárních filmů – např. Jeden svět + diskuze/ besedy). Besedy v Muzeu Policie ČR – internetová kriminalita.

III. ročníky: kombinovaná pomoc – dle individuálních potřeb žáků/ tříd/ TU/ individuální poptávky – využití kontaktů a přednášek. Besedy v Muzeu Policie ČR – mladí řidiči.

IV. ročníky: pomoc při výběru kariéry – další studium, hledání práce, přednášky zaměřené na trh práce, zaměstnanosti, návštěvy veletrhů práce, burzy vysokých škol, besedy na úřadu práce apod. – pouze v 1. pololetí.

Preventivní program při potížích: pokud se ve třídě objeví jakýkoli sociálně patologický problém, měla by být zaměřena znovu pozornost i na prevenci, mimo předem stanovené programy. V tomto bodě (obecně v bodě prevence) je třeba větší podpory vedení školy – uvolňování TU a tříd na speciální programy.

Z výsledků získaných průzkumem vyplývá, že názor většiny respondentů nekorresponduje s názorem, že kouření na Střední škole neovlivňuje kvalitu učení a zdraví.

Tento závěr je alarmující, neboť je zřejmé, že dosavadní opatření zaměřené na prevenci, zdravotní rizika a možné následky, nejsou veřejností akceptovány ve svém významu.

Problematiku kouření jsem si vybrala z důvodu osobního a profesního. Protože manžel byl na cigaretě závislý, mám obavy z pohledu rodiče, o mé dítě, které podlehl závislosti na této droze. Zároveň jsem vedoucí sekretariátu na Střední škole, zdraví a fyzická kondice je jedním ze základních předpokladů k pozitivním výsledkům našich žáků.

ZÁVĚR

Celému světu se otevřely brány nových možností, kdy z černo-bílého světa je najednou svět barevný, svět plný lákavých požitků a materiálních hodnot. Díky tomu je komplikovanější, vyvolává smutek a ten zase vyvolává potřebu uvolnění.

V takovém světě není jednoduché se orientovat a dostát zvyšujícím se nárokům a požadavkům, a proto je dost těch, kteří selhávají. Významnou a nezastupitelnou úlohu v tomto světě sehrávají děti, na něž je kladena celá řada nemalých požadavků, se kterými se musejí vyrovnat.

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou používáním návykových látek a to především kouřením, kdy teoretickou část směřuji k tomu, aby případný čtenář byl vybaven potřebnými teoretickými poznatky a mohl tak pochopit pravé příčiny nedodržování, získal pozitivní přístup směrem k problémovému chování dětí a mládeže a vyhnul se tak předčasným soudům a kritikám. Současně jsem se také zaměřila na zpětnou vazbu výchovných opatření. Za možné východisko považuji nejenom kvalitní a cílenou prevenci chování.

Je zřejmé, že vzhledem k velikosti zkoumaného vzorku tato práce nemůže dostatečně a v plné míře postihnout nastíněné problémy a formulovat obsáhlejší závěry, ale věřím, že může sloužit k dalšímu využití při zpracování podobné problematiky k přijetí preventivních opatření u dětí a mládeže. Z tohoto pohledu je třeba předloženou práci považovat za určitou mapující sondu, jež by měla vyzývat k hlubšímu ponoru do uvedené problematiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BLOUDEK, Jan et al. *Rozumíte svým zákazníkům?*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2013. 211 s. Action Learning - praktický management; sv. 2. ISBN 978-80-7261-258-1.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

DVOŘÁK, Dušan. *Metodika vzdělávacích programů prevence drogových závislostí a prevence HIV-AIDS*. 2. vyd. Praha: Filia, 1995. Filia. ISBN 80-901966-2-4.

KOZÁK, Jiří T., PFEIFER, Ivan a RICHTER, Josef. *Rizikový faktor kouření*. 1. vyd. Praha: Knižní podnikatelský klub, 1993. 242 s. Zdravotnické aktuality; Č. 225. ISBN 80-85267-42-X.

KOZEL, Roman, MYNÁŘOVÁ, Lenka a SVOBODOVÁ, Hana. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 304 s. Expert. ISBN 978-80-247-3527-6.

KRÁLÍKOVÁ, Eva et al. *Doporučení pro léčbu závislosti na tabáku: kapesní verze*. Brno: Česká kardiologická společnost, 2006. 22 s. ISBN 80-239-7362-2.

KRÁLÍKOVÁ, Eva a KOZÁK, Jiří T. *Jak přestat kouřit*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Maxdorf, 2002. 130 s. Medica. ISBN 80-85912-68-6.

NEŠPOR, Karel. *Kouření, pití, drogy*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 125 s. ISBN 80-7178-023-5.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 173 s. ISBN 978-80-7367-908-8.

NEŠPOR, Karel. *Návykové látky - romantické období končí*. Praha: Sportpropag pro sdružení Rodiče proti drogám, 1995. 48s) ISBN nevedena

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ. *Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách: příručka pro pedagogy*. Praha: Sportpropag, 1996. ISBN nevedena

RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog: praktická příručka pro mládež, rodiče a pedagogy*. Olomouc: Votobia, 1999. ISBN 80-7198-348-9.

SKÁLA, Jaroslav. *--až na dno!?: fakta o alkoholu a jiných návykových látkách (zneužívání a závislost)*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1988. Život a zdraví. ISBN nevedena

SOVINOVÁ, Hana, SADÍLEK, Petr a CSÉMY, Ladislav. *Zdraví a škodlivé návyky: tematický sborník věnovaný problematice kouření, spotřeby alkoholických nápojů a užívání drog u dospělých a mládeže*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1999. 56 s. ISBN 80-7071-141-8.

STEL, Jaap van der, ed. et al. Příručka prevence alkoholu, drog a tabáku: jak usnadnit život pracovníkům primární prevence. [Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2005?]. ISBN 90-74037-08-9.

VETEŠNÍK, Pavel. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-399-8.

Cigarety Clea. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: https://www.okoun.cz/boards/cigarety_clea?contextId=1970416 (Club cigarety Clea, 2017)

Kouření poškozuje mozek a psychiku. Aktuálně. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/koureni-poskozuj-mozek-a-psychiku-ukazaly-testy/r~i:article:764343/?redirected=1495904605>

Moje rodina. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <http://www.moje-rodina.cz/zdravi/princip-zavislosti-na-tabaku.html>

Poradna – Závislost na tabáku 2017 Top Lékař [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <https://www.toplekar.cz/poradna/zavislost-tabak/>

Poškození zdraví v pracovních vztazích. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: http://www.cd.cz/static/old/NEW/TCD2006/6_1alkoh.htm

Škola Hostivař. [online]. © 2017 [cit. 2017-04-27] (spoluautor Jana Božková). Dostupné z: <http://www.skolahostivar.cz/uchazeci/obory/>

Tabák. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Dostupné z: <http://www.moje-rodina.cz/zdravi/princip-zavislosti-na-tabaku.html>

Top lékař. [online]. © 2017 [cit. 2017-05-27]. Na otázky o závislosti na tabáku odpovídá MUDR. Alexandra Kmeťová. Dostupné z: <https://www.toplekar.cz/poradna/zavislost-tabak/>

SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník

PŘÍLOHY

Dotazník

Dobrý den,

jsm studentka posledního ročníku bakalářského studia Učitelství praktického vyučování a chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku ke své bakalářské práci na téma zabývající se kouřením žáků. Vyplnění dotazníků je zcela anonymní. Výsledky průzkumu budou využity výhradně ke studijním a vědeckým účelům.

Za Vaši pomoc Vám velice děkuji,

Jana Božková

Instrukce k vyplnění: odpovědi kroužkujte

1. Jste kuřák?
 - a) Ano
 - b) Ne (přeskočte na otázku číslo 3)

2. Kolik cigaret denně vykouříte?
 - a) 0-5
 - b) 5-10
 - c) více než 10

3. Víte, že kouření je zdraví škodlivé?
 - a) Ano
 - b) Ne

4. Odkud máte informaci, že je kouření zdraví škodlivé? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

- a) z médií
- b) od spolužáka
- c) od rodičů
- d) ve škole

5. Souhlasíte se zákazem kouření na škole a odloučeném pracovišti?

- a) Ano
- b) Ne

6. Porušil (a) jste někdy zákaz kouření ve škole nebo na odloučeném pracovišti?

- a) Ano
- b) Ne

7. Je zakázáno (právními předpisy) kouření na střední škole nebo na odloučeném pracovišti?

- a) Ano
- b) Ne

8. Myslíte si, že kouření by mohlo nějak ovlivnit kvalitu procesu učení?

- a) Ano
- b) Ne

9. Je Vaše představa přestat kouřit těžká?

- a) Ano
- b) Ne

10. Litujete, že jste začal kouřit?

- a) Ano
- b) Ne

11. Ovlivňuje kouření Vaše zdraví?

- a) Ano
- b) Ne

12. Vedl s Vámi třídní učitel rozhovor o kouření?

- a) Ano
- b) Ne

13. Jsou tresty za porušení zákazu kouření na škole odpovídající?

- a) Ano
- b) Ne

14. Napište kde nejčastěji spolužáci kouří.

15. Porušujete zákaz kouření?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Pokud ANO napište jak často

16. Navrhněte způsob jakým může škola ochránit zdraví žáků.